

Received: 19 February 2024

Revised: 4 April 2024

Accepted: 18 April 2024

THE POLITICAL PUBLIC MIND OF THAI PARLIAMENT TELEVISION

Nichapa KAEWPRADUB¹

¹ Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Thailand; weenakaew@yahoo.com

Handling Editor:

Professor Dr.Chanathat BOONRATTANAKITTIBHUMI European International University, France

(This article belongs to the Theme 1: Humanities & Social Sciences for Sustainable Development)

Reviewers:

1) Professor Dr.Paithoon BHOTHISAWANG	Burapha University, Thailand
2) Associate Professor Dr.Winit PHARCHARUEN	Maejo University, Thailand
3) Assistant Professor Dr.Ketsada PHATHONG	Mahamakut Buddhist University, Thailand

Abstract

The objectives of this research were 1) to study Thai Parliament Television program formats and Thai Parliament Television program type for contents aimed at creating the political public mind and 2) to study the role of Thai Parliament Television in creating the political public mind. This was qualitative research. Data was collected from two groups of samples: 1) Thai Parliament Television's 74 programs aired in 2023 were defined and then analyzed according to their formats, categories, and contents using coding sheets. 2) Key informants selected through purposive sampling consisted of 9 of the management and workers who worked for a minimum of 5 years using an in-depth interview form. The findings of this research were: 1) In 2023, the Thai Parliament Television aired 74 programs aimed to establish the political public mind. Most programs formats aired are Interview program, Documentary Program, News, Talk Program, Discussion program and Drama. The program's content was knowledge, news, and current events. There is no entertainment related program. 2) The most important role of The Thai Parliament Television program was to be a medium for all political parties, be a politically neutral, to support the transparency and fair elections and promoting the people's participation in political elections consequently.

Keywords: Political Public Mind, Thai Parliament Television, Television Program Type, Television Program Format

Citation Information: Kaewpradub, N. (2024). The Political Public Mind of Thai Parliament Television. *Thai Interdisciplinary and Sustainability Review*, 13(1), 152-161. <https://doi.org/10.14456/tisr.2024.13>

การสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา

ณิชาภา แก้วประดับ¹

1 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา; weenakaew@yahoo.com

บรรณาธิการผู้รับผิดชอบบทความ:

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ชนกทัต บุญรัตน์กิตติภูมิ มหาวิทยาลัยบูรพา อินเตอร์เนชันแนล ประเทศฝรั่งเศส
(บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของหัวเรื่อง 1: มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน)

ผู้ทรงคุณวุฒิผู้พิจารณาบทความ:

- 1) ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ โพธิสว่าง มหาวิทยาลัยบูรพา
- 2) รองศาสตราจารย์ ดร.วิณีจ ภาเจริญ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- 3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษฎา ผาทอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและประเภทของเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา และเพื่อศึกษาบทบาทการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา จากรายการทั้งหมดที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์รัฐสภา ในปี 2566 จำนวน 74 รายการ นำมาวิเคราะห์จำแนกตามประเภทรายการโทรทัศน์ และชนิดของรายการโทรทัศน์ โดยใช้แบบลงรหัส นอกจากนี้ยังสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารสถานีโทรทัศน์รัฐสภาและผู้ปฏิบัติงานของสถานีโทรทัศน์รัฐสภาที่มีอายุการทำงานในสถานีโทรทัศน์รัฐสภา 5 ปีขึ้นไป รวมจำนวน 9 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบ และประเภทของเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา พบว่า สถานีโทรทัศน์รัฐสภามีรายการที่ออกอากาศในปี พ.ศ.2566 รวมจำนวน 74 รายการ โดยมีรูปแบบรายการสัมภาษณ์มากที่สุด รองลงมาคือ รายการสารคดี รายการข่าว รายการพุดคุย รายการอภิปราย และรายการละคร ตามลำดับ รายการที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์รัฐสภา ส่วนใหญ่เป็นรายการประเภทความรู้ และรายการประเภทข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบัน และรายการประเภทบันเทิง 2) บทบาทการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา พบว่า รายการที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์รัฐสภา เน้นบทบาทการเป็นสื่อกลางในการรายงานข่าวสารของพรรคการเมือง มากที่สุด รองลงมาคือบทบาทการวางตัวเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง บทบาทการสนับสนุนให้มีการเลือกตั้งอย่างโปร่งใส และบทบาทการส่งเสริมให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ตามลำดับ

คำสำคัญ: จิตสำนึกสาธารณะทางการเมือง, สถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา, ประเภทรายการโทรทัศน์, รูปแบบรายการโทรทัศน์

ข้อมูลอ้างอิง: ณิชาภา แก้วประดับ. (2567). การสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา. *สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย*, 13(1), 152-161. <https://doi.org/10.14456/tisr.2024.13>

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

บทนำ

วิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีอิทธิพลสูง การที่ผู้ชมสามารถมองเห็นภาพเคลื่อนไหวและได้ยินเสียงในเวลาเดียวกัน ทำให้ผู้ชมสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารจนเกิดการยอมรับและนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้ ทักษะ และความรู้สึกต่อสภาพแวดล้อมรอบตัว

การใช้สื่อโทรทัศน์เป็นเครื่องมือในการให้ข้อมูลข่าวสารด้านต่างๆ อย่างแพร่หลาย ในด้านหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งกับสังคมและประเทศชาติคือ การเสริมสร้างประชาธิปไตยผ่านทางสื่อมวลชน เนื่องจากสื่อวิทยุโทรทัศน์สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกกลุ่มทุกพื้นที่ มีอิทธิพลต่อการกระตุ้นจิตสำนึกได้อย่างต่อเนื่อง

รัฐสภาในฐานะเป็นองค์กรตัวแทนของการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลข่าวสารกับประชาชนมากยิ่งขึ้น หากจะพิจารณาอำนาจหน้าที่หลัก 3 ประการของรัฐสภา ได้แก่ 1) การตรากฎหมาย 2) การควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน และ 3) การให้ความเห็นชอบ จะพบว่า การใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐสภาย่อมมีผลต่อประเทศชาติและประชาชนในทุกๆ ระดับ ประชาชนจึงควรมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารของรัฐสภา จึงได้จัดตั้งสถานีโทรทัศน์รัฐสภาขึ้น นับเป็นสถานีโทรทัศน์นิติบัญญัติหนึ่งเดียวของประเทศไทย เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านประชาธิปไตย ผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองการปกครองระหว่างสมาชิกรัฐสภากับประชาชน

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่ามีการนำเสนอรายการประเภทใด และรูปแบบรายการโทรทัศน์ใดบ้าง ที่สะท้อนถึงบทบาทในการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนทางการเมือง

สื่อมวลชนมีหน้าที่ทางการเมืองในการเป็นตัวกลาง สื่อกลางระหว่างประชาชนกับรัฐบาลหรือระหว่างประชาชนกับรัฐนั่นเอง ประการสำคัญที่สื่อมวลชนเป็นปัจจัยผลักดันให้ประชาชนเข้าไปมีบทบาททางการเมืองการปกครองอีกด้วย สมพงษ์ เกษมสิน (ม.ป.ป.) ได้ประมวลบทบาทของสื่อมวลชนในทางการเมืองไว้ ดังนี้ 1) การวางตัวเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สื่อมวลชนสามารถถ่ายทอดความคิดเห็นทั้งในด้านการสนับสนุนและคัดค้านการกระทำของรัฐบาล กลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์อื่นๆ ได้ 2) สนับสนุนให้มีการเลือกตั้งอย่างโปร่งใส สื่อมวลชนสามารถถ่ายทอดความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ ให้รัฐบาลได้ทราบและสนองความต้องการนั้นได้อย่างถูกต้อง รวมถึงการถ่ายทอดให้ประชาชนเข้าใจถึงความหมาย ความสำคัญของการเมืองในระบบประชาธิปไตย ที่จะต้องมีการเลือกตั้งอย่างโปร่งใส 3) ส่งเสริมให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สื่อมวลชนสามารถสนับสนุน ส่งเสริมให้ประชาชนที่กระจัดกระจายกันอยู่ในลักษณะของความเห็นในอาณาบริเวณที่โดดเดี่ยวเข้ามาเป็นความคิดเห็นที่สามารถเข้าถึงได้อันเป็นผลให้ประชาชนจำนวนมากได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากยิ่งขึ้น รวมถึงการไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย 4) เป็นสื่อกลางในการรายงานข่าวสารของพรรคการเมือง สื่อมวลชนสามารถรายงานความเคลื่อนไหวในทางการเมืองของฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายค้าน และพรรคการเมืองให้ประชาชนได้ทราบอย่างรวดเร็ว

แนวคิดประเภทรายการโทรทัศน์

สุปรีดี สุวรรณบุรณ์ (2557) การแบ่งประเภทรายการโทรทัศน์ที่สอดคล้องกับการศึกษาและวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของสถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา ผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์การจำแนกประเภทรายการโทรทัศน์ตามวัตถุประสงค์ของรายการ เนื่องจากเป็นวิธีที่แพร่หลายและอยู่บนพื้นฐานของสื่อโทรทัศน์ในการตอบสนองความต้องการของผู้ชม จึงเหมาะสมที่นำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภทรายการโทรทัศน์ของสถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ 1) รายการประเภทความรู้ หมายถึง รายการที่มุ่งเน้นการให้ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้ชม ไม่ว่าจะเนื้อหาในทางวิชาการหรือความรู้ทั่วไป จัดขึ้นเพื่อบุคคลทั่วไปไม่จำกัดกลุ่มเฉพาะ 2) รายการประเภทข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบัน

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

หมายถึง รายการที่เสนอเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นและบุคคลทั่วไปให้ความสนใจ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ตลอดจนชีวิตประจำวันของประชาชน โดยนำเสนอข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งนอกจากจะนำเสนอข่าวโดยตรงแล้วยังครอบคลุมถึงการวิเคราะห์ข่าว รายการสารคดีเชิงข่าว และรายการอื่นๆ ที่มีคุณค่าข่าวด้วย 3) รายการประเภทสารบันเทิง หมายถึง รายการบันเทิงที่สอดแทรกสาระความรู้ให้ผู้ชม 4) รายการประเภทบันเทิง หมายถึง รายการที่เน้นความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นหลัก ชมแล้วผ่อนคลาย หรือมีความสุขรื่นเริง

แนวคิดรูปแบบรายการโทรทัศน์

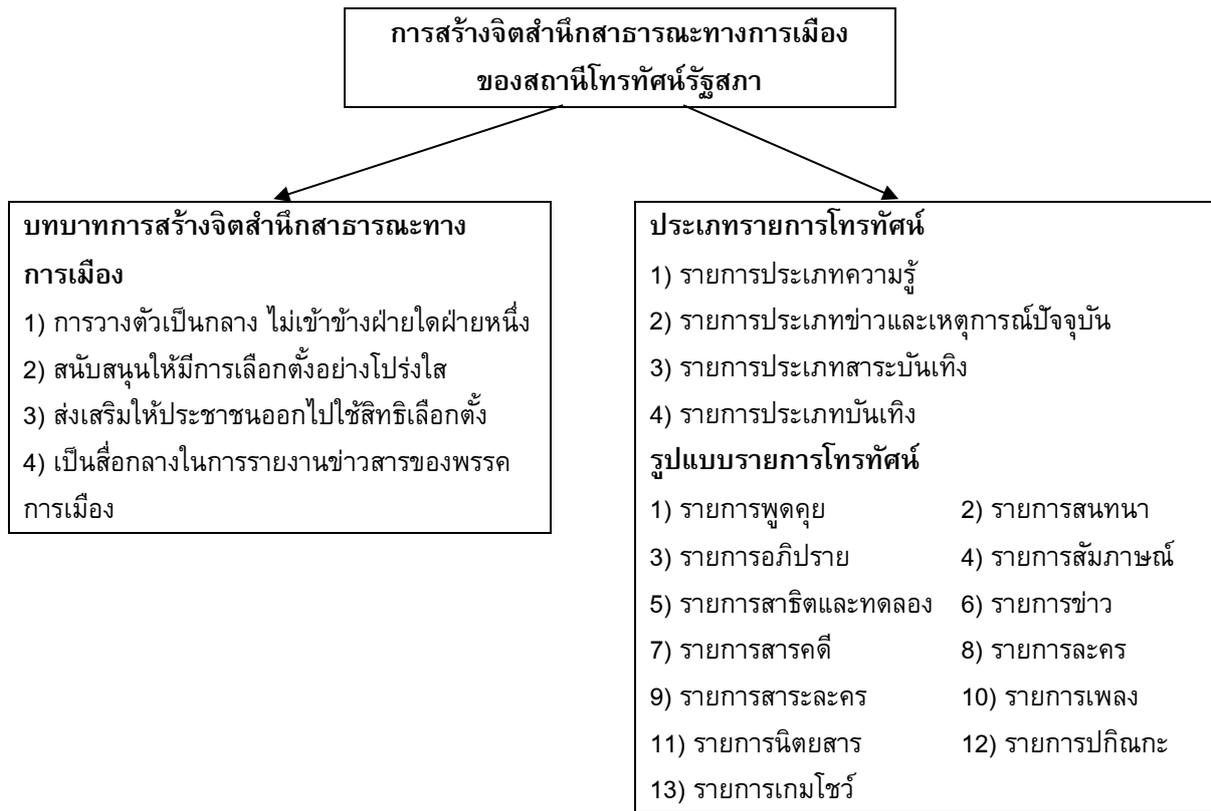
สุปรีย์ สุวรรณบุรณ์ (2557) การจัดแบ่งรายการวิทยุโทรทัศน์ของประเทศไทย ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น ดังที่เห็นจากรูปแบบรายการที่ปรากฏในจอโทรทัศน์ของสถานีต่างๆ จะมีลักษณะการนำเสนอไม่แตกต่างจากรูปแบบหรือบางรายการอาจมีการลอกเลียนแบบมาเกือบทั้งหมดจากรูปแบบรายการที่ได้รับ ความนิยมหรือมีชื่อเสียงในประเทศดังกล่าว ซึ่งอาจมีการดัดแปลงในรายละเอียดและองค์ประกอบการผลิตบางอย่าง เพื่อความเหมาะสม เป็นที่ยอมรับและสอดคล้องกับสังคมไทย สำหรับรูปแบบรายการโทรทัศน์ที่เป็นที่รู้จักและนิยมใช้ในการจัดรายการโทรทัศน์กันอย่างแพร่หลาย มีหลายรูปแบบ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ และมีวิธีการนำเสนอที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้ 1) รายการพูดคุย 2) รายการสนทนา 3) รายการอภิปราย 4) รายการสัมภาษณ์ 5) รายการสารคดีและทดลอง 6) รายการข่าว 7) รายการสารคดี 8) รายการละคร 9) รายการสาระละคร 10) รูปแบบเพลง 11) รายการนิตยสาร 12) รายการปกิณกะ 13) รายการเกมโชว์

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองอีกหลายชิ้น แต่กลับไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์เลย ดังนี้

พิจิตรา ปิติไกรสร (2552) ศึกษาเรื่องบทบาทในการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองของสื่อมวลชน ก่อนการเลือกตั้งวันที่ 23 ธันวาคม 2550 พบว่า ทั้งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชนมีบทบาทในการสร้างจิตสำนึกทางการเมือง แต่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวสารด้านการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองมากนักเมื่อเทียบกับหนังสือพิมพ์มติชน หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชนนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในรูปแบบข่าวมากที่สุด ส่วนด้านของประเภทเนื้อหา พบว่า สื่อมวลชนเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในประเภทของเนื้อหาที่เป็น สื่อกลางในการรายงานข่าวสาร นโยบายต่างๆ ของพรรคการเมืองมากที่สุด

จิตรกร ละอองศรี และคณะ (2565) ศึกษาเรื่องการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในเทศบาลเมืองโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า จิตสำนึกทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการเปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคลของเยาวชนที่มีเพศ อายุ ต่างกัน มีจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย การส่งเสริมหลักนิติธรรม การส่งเสริมหลักสิทธิเสรีภาพ และการส่งเสริมหลักความเสมอภาคไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษา ต่างกัน มีจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแตกต่างกัน และมีคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ตามวิถีประชาธิปไตย ประกอบด้วย ทักษะบุคคล การอยู่ร่วมกัน ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยบูรณาการหลักสารานุกรม 6 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติอันนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกที่ดีทางการเมือง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้ระเบียบวิธีวิเคราะห์เนื้อหา โดยศึกษาจากรายการที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์รัฐสภาตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ.2566 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลหรือตารางลงรหัส (Coding Sheet) ในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ ข้อมูลเกี่ยวกับ รูปแบบรายการ ประเภทเนื้อหาจากรายการที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์รัฐสภา ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมือง และบทบาทการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 2 กลุ่ม รวม 9 คน ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหาร สถานีโทรทัศน์รัฐสภา ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบาย กำหนดบทบาทของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา จำนวน 3 คน 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติงานของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา ซึ่งเป็นผู้จัดผังรายการ ผู้สร้างสรรค์รายการ ผู้กำหนดเนื้อหารายการ ผู้ผลิตรายการ บรรณาธิการข่าว ผู้สื่อข่าว จำนวน 6 คน โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง คือ ชักถามตามเค้าโครงที่ผู้วิจัยวางแผนเอาไว้ล่วงหน้า เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

ผลการวิจัย

ด้านรูปแบบของเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา

ตารางที่ 1 รูปแบบรายการของสถานีโทรทัศน์รัฐสภาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมือง พ.ศ. 2566

ลำดับที่	รูปแบบของรายการ	จำนวน (รายการ)	ร้อยละ (%)
1	รายการสัมภาษณ์	29	39.19
2	รายการสารคดี	19	25.68
3	รายการข่าว	13	17.57
4	รายการพูดคุย	6	8.11
5	รายการอภิปราย	3	4.05
6	รายการสาธิตและทดลอง	3	4.05
7	รายการละคร	1	1.35
8	รายการสนทนา	-	-
9	รายการสาระละคร	-	-
10	รายการเพลง	-	-
11	รายการนิตยสาร	-	-
12	รายการปกิณกะ	-	-
13	รายการเกมโชว์	-	-
รวม		74	100

จากตารางที่ 1 พบว่า รูปแบบรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของ สถานีโทรทัศน์รัฐสภา อันดับที่ 1 รายการสัมภาษณ์ จำนวน 29 รายการ คิดเป็นร้อยละ 39.19 อันดับที่ 2 รายการสารคดี จำนวน 19 รายการ คิดเป็นร้อยละ 25.68 อันดับที่ 3 รายการข่าว จำนวน 13 รายการ คิดเป็นร้อยละ 17.57 อันดับที่ 4 รายการพูดคุย จำนวน 6 รายการ คิดเป็นร้อยละ 8.11 อันดับ 5 รายการอภิปราย และรายการสาธิตและทดลอง จำนวน 3 รายการเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 4.05 และอันดับที่ 5 รายการละคร จำนวน 1 รายการ คิดเป็นร้อยละ 1.35 ตามลำดับ โดยไม่มีการนำเสนอเนื้อหารายการในรูปแบบ 1) รายการสนทนา 2) รายการสาระละคร 3) รายการเพลง 4) รายการ นิตยสาร 5) รายการปกิณกะ และ 6) รายการเกมโชว์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ทั้งกลุ่มผู้บริหารงานสถานีโทรทัศน์รัฐสภา และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานของ สถานีโทรทัศน์รัฐสภา มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า สถานีโทรทัศน์รัฐสภามีการนำเสนอรายการในรูปแบบ สัมภาษณ์ เนื่องจากใช้งบประมาณในการผลิตรายการน้อยที่สุดในบรรดารูปแบบรายการทั้งหมด ดังที่ ปิยาภรณ์ วิณะคุปต์ นักประชาสัมพันธ์ชำนาญการพิเศษผลิตรายการโทรทัศน์ (สัมภาษณ์, 2567) แสดงความคิดเห็นว่า “รายการส่วนใหญ่ เป็นรายการสัมภาษณ์ เพราะใช้งบประมาณน้อยที่สุด”

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

ด้านประเภทของเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา

ตารางที่ 2 ประเภทรายการของสถานีโทรทัศน์รัฐสภาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมือง พ.ศ. 2566

ลำดับที่	ประเภทรายการ	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ (%)
1	รายการประเภทความรู้	60	81.08
2	รายการประเภทข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบัน	13	17.57
3	รายการประเภทบันเทิง	1	1.35
4	รายการประเภทสาระบันเทิง	-	-
รวม		74	100

จากตารางที่ 2 พบว่า ประเภทรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะด้านการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา อันดับที่ 1 คือ รายการประเภทความรู้ จำนวน 60 รายการ คิดเป็นร้อยละ 81.08 อันดับที่ 2 รายการประเภทข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบัน จำนวน 13 รายการ คิดเป็นร้อยละ 17.57 และอันดับสุดท้าย คือ รายการประเภทบันเทิง จำนวน 1 รายการ คิดเป็นร้อยละ 1.35 ตามลำดับ โดยไม่มีการนำเสนอเนื้อหารายการประเภทสาระบันเทิง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ พบว่า ทั้งกลุ่มผู้บริหารงานสถานีโทรทัศน์รัฐสภา และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า สถานีโทรทัศน์รัฐสภามีภารกิจสำคัญในการผลิตรายการประเภทความรู้ อาทิ ความรู้ด้านกฎหมาย ความรู้ด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากสถานีโทรทัศน์รัฐสภาถือเป็นสื่ออันดับหนึ่งแห่งเดียวของไทย ดังที่ ปดิพัทธ์ สันติภาดา รองประธานสภาผู้แทนราษฎร (สัมภาษณ์, 2567) แสดงความคิดเห็นว่า “80 เปอร์เซ็นต์ อยากทุ่มเทให้ประชาชนเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตเขา แล้วก็เป็นที่ที่ประชาชนได้ดูมากที่สุด”

สอดคล้องกับ สุพรรณิ ชีวะไทย ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา (สัมภาษณ์, 2567) แสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า “ภารกิจมันคือส่งเสริมความรู้ด้านการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย และสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐสภากับประชาชน เราก็อีกสื่อบริการสื่ออันดับหนึ่ง”

ด้านบทบาทการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา

ตารางที่ 3 บทบาทการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา พ.ศ.2566

ลำดับที่	ประเภทรายการ	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ (%)
1	เป็นสื่อกลางในการรายงานข่าวสารของพรรคการเมือง	14	43.75
2	การวางตัวเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง	12	37.50
3	สนับสนุนให้มีการเลือกตั้งอย่างโปร่งใส	4	12.50
4	ส่งเสริมให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	2	6.25
รวม		32	100

จากตารางที่ 3 พบว่า มีเพียง 32 รายการเท่านั้นที่ทำหน้าที่สร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมือง ซึ่งน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของรายการทั้งหมดตลอดปี พ.ศ.2566 โดยพบว่า อันดับที่ 1 คือ บทบาทการเป็นสื่อกลางในการรายงานข่าวสารของพรรคการเมือง จำนวน 14 รายการ คิดเป็นร้อยละ 43.75 อันดับที่ 2 บทบาทการวางตัวเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จำนวน 12 รายการ คิดเป็นร้อยละ 37.50 อันดับที่ 3 บทบาทการสนับสนุนให้มีการเลือกตั้งอย่างโปร่งใส

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

จำนวน 2 รายการ คิดเป็นร้อยละ 12.50 และอันดับสุดท้าย คือ บทบาทส่งเสริมให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 2 รายการ คิดเป็นร้อยละ 6.25 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ทั้งกลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าสถานีโทรทัศน์รัฐสภา เน้นบทบาทการวางตัวเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ดังที่ สุพรรณิ ชีวะไทย ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา (สัมภาษณ์, 2567) แสดงความคิดเห็นว่า “ภารกิจมันคือส่งเสริมความรู้ด้านการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย และสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐสภากับประชาชน เราก็โฟกัสให้เป็นที่นิตินิติบัญญัติ” และ เกรียงไกร หอมจันทร์เทศ นักประชาสัมพันธ์เชี่ยวชาญ บรรณาธิการข่าว (สัมภาษณ์, 2567) แสดงความคิดเห็นว่า “ถ้าอภิปรายไม่ไว้วางใจ มีความเห็นฝ่ายค้านด้านเดียว เราจะระวังในการนำเสนอ ถ้ามี ส.ส.ฝ่ายค้านเสนอ มุมมองนี้ก็ต้องมีฝ่ายรัฐบาล มุมมองนี้ด้วยมาประกอบกัน เป็นนโยบายครับ”

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบของเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา

การวิจัยด้านรูปแบบของเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา พบว่า สถานีโทรทัศน์รัฐสภา มีการนำเสนอรายการในรูปแบบสัมภาษณ์มากที่สุดถึง 29 รายการ เนื่องจากเป็นรายการที่ใช้งบประมาณในการผลิตรายการสัมภาษณ์น้อยกว่ารายการรูปแบบอื่น เช่น ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางออกไปถ่ายทำรายการนอกสถานที่ การจัดฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากไม่ยุ่งยากจนเกินไป สามารถใช้ฉากในสตูดิโอของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา ห้องสมุดหรือห้องประชุมภายในอาคารรัฐสภาได้

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบรายการของ สุปรีย์ สุวรรณบุรณ์ (2557) ที่แบ่งรูปแบบรายการโทรทัศน์ออกเป็น 13 รูปแบบ ส่วนรูปแบบรายการอีก 6 รูปแบบ ที่ไม่มีการนำเสนอทางสถานีโทรทัศน์รัฐสภา คือ รายการสนทนา รายการสาระละคร รายการเพลง รายการนิตยสาร รายการปกิณกะ และรายการเกมโชว์ เพราะรูปแบบรายการเหล่านี้มีเนื้อหาไปในทิศทางที่ให้ความบันเทิง เน้นความสนุกสนานแก่ผู้ชม ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวนโยบายและภารกิจหลักของสถานีโทรทัศน์รัฐสภาที่เป็นสถานีโทรทัศน์นิตินิติบัญญัติสำหรับประชาชน

ประเภทของเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา

การวิจัยด้านประเภทของเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา พบว่า สถานีโทรทัศน์รัฐสภามีภารกิจสำคัญในการผลิตรายการประเภทความรู้ มากถึง 60 รายการ จากรายการทั้งหมด 74 รายการ ซึ่งมากกว่าครึ่งหนึ่งของรายการที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์รัฐสภา ตลอดปี พ.ศ.2566 ได้แก่ รายการที่เน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ความรู้ด้านการเมืองการปกครอง เช่น รายการเสวนารัฐสภา รายการสารคดี พระปกเกล้าธรรมราชา รายการบทบาทกรรมวิธีการ รองลงมาคือ รายการประเภทข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบัน จำนวน 13 รายการ เช่น รายการห้องข่าว รัฐสภาชนแดน รายการมองรัฐสภา รายการกฎหมายหน้า 1 และมีรายการประเภทบันเทิงเพียงรายการเดียวเท่านั้น

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกจากแนวคิด สุปรีย์ สุวรรณบุรณ์ (2557) มาประกอบกันเพื่อนำมาใช้ในงานวิจัยนี้ โดแบ่งประเภทรายการโทรทัศน์ออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวนโยบายและภารกิจหลักของสถานีโทรทัศน์รัฐสภาที่เป็นสถานีโทรทัศน์นิตินิติบัญญัติของประชาชน คือ ส่งเสริมความรู้ด้านการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย และสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐสภากับประชาชน

บทบาทการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา

การวิจัยด้านบทบาทการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา สอดคล้องกับแนวคิดของ สมพงศ์ เกษมสิน (ม.ป.ป.) พบว่า สถานีโทรทัศน์รัฐสภา มีบทบาทครบทั้ง 4 บทบาท โดยเน้นบทบาทการเป็นสื่อกลางในการรายงานข่าวสารของพรรคการเมือง มากที่สุด รองลงมาคือ บทบาทการวางตัวเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

โดยสถานีโทรทัศน์รัฐสภาได้รายงานความเคลื่อนไหวในทางการเมืองของฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายค้าน และพรรคการเมืองให้ประชาชนได้ทราบอย่างรวดเร็วและเป็นกลาง ตามภาระหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์รัฐสภาที่เน้นการให้ความรู้ ส่วนบทบาทการสนับสนุนให้มีการเลือกตั้งอย่างโปร่งใส และบทบาทการส่งเสริมให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง รวมทั้ง 2 บทบาท เพียง 6 รายการเท่านั้น เนื่องจากในช่วงปี พ.ศ.2566 มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ.2566 เป็นการเลือกตั้งทั่วไปในประเทศไทย ครั้งที่ 27 จัดขึ้นเมื่อวันอาทิตย์ที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆ แต่ด้วยสถานีโทรทัศน์รัฐสภามีแนวทางในการทำงานที่เป็นสื่อนิติบัญญัติ จึงมิได้เป็นสื่อของฝ่ายรัฐบาล หรือฝ่ายค้านแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

- 1) ด้านรูปแบบของเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภาควรมีการวิเคราะห์ และวางแผนในการบริหารจัดการผังรายการ ให้มีรูปแบบรายการที่หลากหลายมากขึ้น และควรเพิ่มรูปแบบรายการที่ขาดหายไป อาทิ รายการสาระละคร รายการเพลง และรายการปกิณกะ
- 2) ด้านประเภทของเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภาควรมีการวิเคราะห์ และวางแผนในการบริหารจัดการผังรายการ ให้มีประเภทรายการที่หลากหลายมากขึ้น และควรเพิ่มรูปแบบรายการที่ขาดหายไป อาทิ รายการประเภทสารบันเทิง และรายการบันเทิง ซึ่งมีเพียงรายการเดียว คือ รายการละครนักสืบสายรุ้ง
- 3) ด้านบทบาทการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์รัฐสภา สถานีโทรทัศน์รัฐสภาควรนำเสนอเนื้อหารายการที่มีเนื้อหาที่สะท้อนถึงบทบาทของสื่อมวลชนที่กว้างขวางมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวนโยบายการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสถานีโทรทัศน์ที่เป็นหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของเอกชน เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างในการทำงานของสื่อโทรทัศน์
- 2) ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสื่อมวลชนอื่น อาทิ สื่อหนังสือพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง และสื่อสังคมออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- จิตรกร ละออศรี, ชัชชนันท์ อิศรเดช และ จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. (2565). การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในเทศบาลเมืองโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(5), 101-115.
- พิจิตรา ปิติไกรสร. (2552). *บทบาทการสร้างจิตสำนึกสาธารณะทางการเมืองของสื่อมวลชนก่อนการเลือกตั้งวันที่ 23 ธันวาคม 2550*. การค้นคว้าอิสระ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สมพงศ์ เกษมสิน. (ม.ป.ป.). *บทบาทของสื่อมวลชน*. สืบค้นจาก www.baanjomyut.com/library_4/politics/08_6.html.
- สุปรีดี สุวรรณบุรณ์. (2557). *รูปแบบรายการวิทยุโทรทัศน์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Data Availability Statement: The raw data supporting the conclusions of this article will be made available by the authors, without undue reservation.

Conflicts of Interest: The authors declare that the research was conducted in the absence of any commercial or financial relationships that could be construed as a potential conflict of interest.

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

Publisher's Note: All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Copyright: © 2024 by the authors. This is a fully open-access article distributed under the terms of the Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).